

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o fundacjach

Art. 1.

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

"Art. 1. Fundacja może być ustanowiona dla realizacji celów społecznie użytecznych, w szczególności w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.²⁾)";

2) w art. 5:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

"1. Fundator ustala statut fundacji, określający jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji oraz określać okoliczności, w których fundacja może ulec likwidacji i przeznaczenie środków majątkowych po jej likwidacji.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 769, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 oraz z 2005 r. Nr 175, poz. 1462 i Nr 167 poz. 1398.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203, Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 155, poz. 1298, Nr 169, poz. 1420, Nr. 175, poz. 1462, Nr 249, poz. 2104 oraz z 2006 r. Nr 94, poz. 651

2. Fundator może wskazać ministra właściwego ze względu na cele fundacji, zgodnie z przepisami o działach administracji rządowej. Oświadczenie fundatora w tej sprawie powinno być dołączone do statutu i przekazane sądowi prowadzącemu rejestr fundacji. W przypadku niewskazania przez fundatora ministra właściwego, sąd prowadzący rejestr fundacji wskazuje takiego ministra z urzędu.",

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

"5. Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów statutowych. Jeżeli fundacja ma prowadzić działalność gospodarczą, wartość środków majątkowych fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 złotych.";

3) w art. 12:

a) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

"2. Fundacja składa corocznie właściwemu ministrowi sprawozdanie ze swojej działalności, w terminie sześciu miesięcy od końca roku obrotowego, za który sporządzane jest sprawozdanie.

3. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 2, jest przez fundację podawane do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z nim przez zainteresowane podmioty, a także udostępniane przez właściwego ministra na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej.",

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a - 3c w brzmieniu:

"3a. Jeżeli fundacja nie składa sprawozdania w terminie, o którym mowa w ust. 2 albo składa sprawozdanie nie spełniające wymagań, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 4, właściwy minister wzywa fundację do złożenia sprawozdania albo uzupełnienia braków w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania.

3b. Jeżeli fundacja nie złoży sprawozdania albo nie uzupełni braków w terminie, o którym mowa w ust. 3a, właściwy minister występuje do sądu z wnioskiem o wezwanie fundacji do złożenia sprawozdania albo uzupełniania braków.

3c. W razie niezłożenia sprawozdania albo nieuzupełnienia braków w terminie wyznaczonym przez sąd, właściwy minister może wystąpić do sądu z wnioskiem o zawieszenie zarządu fundacji i wyznaczenie zarządcy przymusowego.";

4) w art. 15 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. W razie osiągnięcia celu, dla którego fundacja była ustanowiona, lub w razie wyczerpania środków finansowych i majątku fundacji, a także w

okolicznościach przewidzianych w statucie, fundacja podlega likwidacji w sposób wskazany w statucie."

Art. 2.

Do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy o fundacjach, ma zapewnić przepisom ustawy należytą precyzję, na nowo określić obszar działania fundacji oraz wzmocnić uprawnienia nadzorcze ministra właściwego ze względu na cele fundacji. Zmiany mają służyć przede wszystkim zapobieganiu wykorzystywaniu fundacji do celów innych niż społecznie użyteczne.

Proponowana nowelizacja obejmuje zmianę przepisów art. 1, 5, 12 i 15 obowiązującej ustawy.

Ze względu na wagę zmian, istotnym novum jest nadanie nowego brzmienia art. 1 ustawy o fundacjach określającemu katalog celów, dla których osiągnięcia mogą być ustanawiane fundacje oraz rozszerzenie art. 12 o regulację mającą dyscyplinować fundacje w zakresie ciążącego na nich obowiązku składania corocznych sprawozdań z działalności.

Pozostałe zmiany mają charakter przede wszystkim doprecyzowujący.

Omówienie propozycji zmian w stosunku do obowiązującego stanu prawnego

Art. 1 pkt 1 noweli (nadanie nowego brzmienia art. 1 ustawy o fundacjach)

W myśl art. 1 ustawy o fundacjach w aktualnym stanie prawnym, fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Dotychczasowe brzmienie art. 1 ma charakter anachroniczny, a ponadto w sposób nieuzasadniony ogranicza swobodę ustanawiania i działania fundacji, narażając się na zarzut naruszenia art. 12 Konstytucji RP.

W projekcie zaproponowano, aby fundacje mogły być ustanawiane dla celów społecznie użytecznych, w szczególności w sferze zadań publicznych, o której mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ponadto zrezygnowano z odwołania do "celów gospodarczo użytecznych", co - z jednej strony nie pozbawi fundacji możliwości działania w tym zakresie, jeśli działania takie będą jednocześnie zgodne z "celami społecznie użytecznymi", a z drugiej - wykluczy możliwość prowadzenia przez fundacje działalności gospodarczej nie mającej waloru społecznej użyteczności.

Zgodnie z art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, sfera zadań publicznych, o której mowa w ustawie, obejmuje zadania w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 2) zapewnienia zorganizowanej opieki byłym żołnierzom zawodowym, którzy uzyskali uprawnienie do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatantom;
- 3) działalności charytatywnej;
- 4) podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych;
- 6) ochrony i promocji zdrowia;
- 7) działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 9) upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 11) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 12) nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 13) krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 14) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 15) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 16) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 17) porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- 18) upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;
- 19) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 20) ratownictwa i ochrony ludności;
- 21) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 22) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 23) działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;

- 24) promocji i organizacji wolontariatu;
- 25) działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.

Art. 1 pkt 2 noweli (zmiana art. 5 ust. 1 i 2 oraz ust. 5 ustawy o fundacjach)

Zmiana art. 5 ust. 1 rozszerza katalog postanowień statutu fundacji o wskazanie okoliczności, w których fundacja może ulec likwidacji. Umożliwia ponadto fundatorowi, aby ten wskazał w statucie przeznaczenie środków majątkowych fundacji po jej likwidacji. Konsekwencją nowelizacji art. 5 ust. 1 jest nadanie nowego brzmienia art. 15 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 4 noweli).

W dotychczasowym stanie prawnym, zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy, fundacja może zostać zlikwidowana razie osiągnięcia celu, dla którego była ustanowiona (cel ustanowienia fundacji określa fundator w statucie), lub w razie wyczerpania środków finansowych i majątku fundacji. Ten sam przepis wskazuje również w ust. 4, że przeznaczenie środków finansowych pozostających po likwidacji fundacji może zostać określone w statucie.

Propozycja zmiany ust. 2 w art. 5 nakłada na fundatora obowiązek wskazania ministra właściwego ze względu na cele fundacji, z uwzględnieniem klasyfikacji działów administracji rządowej, o której mowa w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (obecnie obowiązek ograniczony jest do wskazania właściwego ministra). W razie niewskazania ministra właściwego, czyniłby to z urzędu sąd prowadzący rejestr fundacji.

Zmiana w zakresie art. 5 ust. 5 ma charakter redakcyjny.

Art. 1 pkt 3 noweli (zmiana ust. 2 i 3 w art. 12 ustawy o fundacjach oraz dodanie do art. 12 ust. 3a - 3c)

Zmiany w zakresie art. 12 ustawy zmierzają do uszczegółowienia obowiązków sprawozdawczych ciążących na fundacjach, a ponadto mają zapewnić właściwemu ministrowi efektywny nadzór nad ich realizacją.

Zgodnie z art. 12 w aktualnym brzmieniu, fundacja składa corocznie właściwemu ministrowi sprawozdanie ze swojej działalności oraz udostępnia je do publicznej wiadomości.

Tak ogólna regulacja w praktyce nie zapewnia ministrowi żadnych możliwości egzekwowania od fundacji obowiązku złożenia sprawozdania.

W celu zmiany takiego stanu rzeczy proponuje się wskazanie terminu do złożenia przez fundację sprawozdania (sześć miesięcy od końca roku obrotowego, za który składane

jest sprawozdanie). W razie niedotrzymania wspomnianego terminu, albo złożenia sprawozdania nie spełniającego wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji, właściwy minister wzywa fundację do złożenia sprawozdania albo uzupełnienia braków w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania.

Po bezskutecznym upływie także tego terminu, minister występuje do sądu z wnioskiem o wezwanie fundacji do złożenia sprawozdania albo uzupełniania braków. Jeżeli fundacja nie złoży sprawozdania albo nie uzupełni w nim braków w terminie wyznaczonym przez sąd, właściwy minister może wystąpić do sądu z wnioskiem o zawieszenie zarządu fundacji i wyznaczenie zarządcy przymusowego.

W celu zwiększenia "przejrzystości" działania fundacji zaproponowano ponadto, aby sprawozdanie było przez fundację podawane do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z nim przez zainteresowane podmioty, a także udostępniane przez właściwego ministra na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej (art. 12 ust. 3).

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej. Wejście w życie ustawy nie spowoduje wydatków ze strony budżetu państwa oraz nie wpłynie na dochody jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt został pozytywnie zaopiniowany przez organizacje pozarządowe.